

Ur Adam av Bremen:

PN A078

Descriptio insularum Aquilonis

med ordlista

av Eva Tidner, 2007

<p>Följande är ett förkortat och något omarbetat textutdrag ur <i>Descriptio insularum Aquilonis</i>, den sista av fyra böcker vid namn <i>Gesta hammarburgensis ecclesiae pontificum</i> (= Den hamburgska kyrkans prästers bedrifter) skrivna av Adam, sekreterare hos ärkebiskopen (Adalbert) av Bremen, som på 1070-talet i dessa böcker skildrade sitt stifts historia.</p> <p>De nordiska länderna hörde till detta stift från Ansgars tid till c:a 1103 då Lund fick en egen ärkebiskop.</p> <p>Adam hade vistats som sändebud hos Danmarks kung (Sven Estridsson), som hade gjort militärtjänst i tolv år hos kung Jakob i Sverige och kunde berätta en del för Adam om detta land. Adams skildring är en av mycket få källor om Sveriges äldsta historia.</p> <p>(Tecknet ~ betyder att något är utelämnat och/eller något ändrat.)</p>	<p>Alltså när ?</p>
<p>~ Trans insulas Danorum alter mundus aperitur in Sueoniam <i>vel</i> Nortmanniam quae sunt duo regna latissima Aquilonis.</p> <p>~ Rex scientissimus Danorum mihi narravit quod Nortmannia <i>vix</i> transiri per mensem, Sueonia duobus mensibus potest. Ambae regiones altissimis montibus includuntur, magis <i>autem</i> Nortmannia quae suis alpibus circumdat Sueoniam.</p> <p>Fertilissima regio est Sueonia, ager <i>frugibus</i> et melle <i>opimus</i>.</p> <p>Hospitalitate omnes Hyperborei <u>insignes</u> sunt, <i>praecipui</i> nostri Suenones.</p> <p>Praedicatores veritatis <i>ingenti</i> amore <u>fovent</u>.</p> <p>~ Episcopus interesse non <i>renuunt</i> consilio populorum communi, quod ab ipsis warph vocatur, ubi de Christo et Christiana religione <u>crebro</u> audiunt, non <i>inviti</i>.</p> <p>Populi Sueonum sunt tam in equis quam in navibus optimi bellatores. Reges habent ex genere antiquo, quorum vis pendet in populi sententia.</p> <p>Ex <u>ipsis</u> populis Suediae proximi ad nos habitant Gothi, qui occidentales dicuntur; alii sunt orientales. Westragothia confinis est provinciae Danorum, qui Sconia dicitur, a qua <u>ferunt</u> diebus septem perveniri <i>usque ad</i> civitatem Gothorum magnam Scarane. Deinde Ostragothia <i>protenditur</i> iuxta mare illud, quod Balticum vocant, usque ad Bircam.</p>	<p><i>eller</i></p> <p><i>knappt</i></p> <p><i>men</i></p> <p><i>fruktbarhet, gröda; fet av, rik på = famosi; främst</i></p> <p><i>väldig; = colunt, adorant förbjuder</i></p> <p><i>= saepe; ovilliga</i></p> <p><i>= iis, illis</i></p> <p><i>= narrant; ända till sträcker sig</i></p>

<p>Nunc de superstitione Sueonum <i>pauca</i> dicemus. Nobilissimum illa gens templum habet, quod Ubsola dicitur, non longe positum ab Sictona civitate. In hoc templo, quod totum ab auro paratum est, statua trium deorum <u>veneratur</u> <u>populus</u>, <u>ita</u> ut Thor in medio habeat <u>solium</u> triclinio; <i>hinc et deinde</i> locum <u>possident</u> Wodan et Fricco.</p> <p>~ Thor praesidet in aëre, qui tonitrus et <i>fulmina</i>, ventos <i>imbresque</i>, <i>serena</i> et <i>fruges</i> gubernat.</p> <p>Alter est Wodan, id est furor, bella gerit hominique <u>ministrat</u> virtutem contra inimicos. Tertius est Fricco pacem <i>voluptatemque</i> <u>largiens</u> mortalibus (sc. hominibus), cuius <i>simulacrum</i> fingunt cum <i>ingenti</i> <u>priapo</u>.</p> <p>Wodanem sculpunt armatum, <i>sicut</i> nostri Martem solent. Thor autem cum <i>sceptro</i> Iovem simulare videtur. Colunt et deos ex hominibus factos, quos pro <i>ingentibus factis</i> immortalitate donant.</p> <p>~ Omnes dei habent sacerdotes, qui sacrificia populi offerant. Si pestis et fames <i>imminet</i>, Thor idolo <u>libatur</u>; si bellum, Wodani; si nuptiae celebrandae sunt Fricconi.</p> <p>Solet <i>quoque</i> post novem annos cummunis omnium Sueoniae provinciarum solemnitas in Ubsola celebrari.</p> <p>~ Reges et populi, omnes et singuli sua dona transmittunt ad Ubsolam.</p> <p>~ <i>Quod</i> omni poena crudelius est, illi, qui iam sunt christiani, ab illis caeremoniis se redimunt. ~ Sacrificium tale est: ex omni <i>animante</i>, quod masculinum est, novem capita offeruntur, quorum sanguine deos <u>placari mos est</u>.</p> <p>Corpora <i>autem</i> suspenduntur in <i>lucum</i>, qui proximus est templo.</p> <p>Is <i>enim</i> lucus tam sacer est <i>gentilibus</i>, ut singulae arbores eius ~ divinae credantur. Ibi etiam canes et equi pendent cum hominibus. ~ Aliquis christianorum mihi narravit septuaginta duo corpora mixtim suspensa vidisse.</p>	<p><i>jfr it. sp.</i> un po', un poco, <i>fr.</i> un peu</p> <p>= <u>adorat</u>, <u>colit</u>; = <u>sic</u></p> <p>= <u>locum</u>; <i>på båda sidor</i>; = <u>habent</u> <i>blixtar</i>; <i>regn</i>; <i>klart väder</i> <i>fruktbarhet</i>, <i>gröda</i></p> <p>= dat</p> <p><i>njutning</i>, <i>vällust</i> = <u>dans</u>, <u>donans</u> <i>bildstod</i>, <i>staty</i> <i>väldig</i>; = <u>fallos</u> <i>såsom</i>; <i>spira här</i>: = malleo 'hammare'</p> <p>'stordåd'</p> <p><i>hotar</i>; = <u>sacrificatur</u></p> <p><i>även</i></p> <p><i>något som</i></p> <p><i>levande</i></p> <p>= <u>placare solent</u></p> <p><i>och</i>; <i>lund</i></p> <p><i>ty</i>; <i>för hedningarna</i></p>
<p>Detta tempel med dessa kända vikingagudar har med tillhörande heliga lund stått på den plats i Gamla Uppsala, där en liten vit stenkyrka från mitten av 1100-talet nu ligger. Arkeologiska undersökningar har visat att en väldig träbyggnad, buren av stora trästolpar, funnits där under vikingatiden. Troligen revs den kort efter Adams tid och ersattes med en träkyrka, innan nuvarande kyrka byggdes. Uppsala fick en egen biskop upphöjd till ärkebiskop 1164. På 1200-talet flyttades biskopssätet till Östra Aros, där Fyrisån mynnade ut i Mälaren på den tiden.</p>	<p>Vad heter staden nu?</p>

ADAM AV BREMEN: Ordlista.	
transire	gå över
insula, ae	ö
alter	annan
mundus, i	värld
aperire	öppna
fere	ungefär
incognitus,a,um	okänd
narrare	berätta
sciens, scientes	kunnig
mensis, menses m.	månad
percurrere, curro, cursi, cursus 3.	genomspringa
nuper	nyligen
altus,a,um	hög
includere av claudere includo,-clusi,-clusus 3.	stänga
fertilis,-is,-e	bördig
fruges	gröda
mel, mella n.	honung
opimus,a,um	rik
Hyperboreus,a,um	nordbo
insignis,is,e	känd för
praecipuus,a,um (prae-, capere)	(tagen) framför (alla andra)
certamen, certamina n.	tävlan
ius,iura n.	rätt
quot	hur många, så många som
humanitas, humanitates f.	mänsklighet
(com)morari (av mora)	dröja kvar
mansio, mansiones f. av manere fr. maison eng. mansion	hus, nattkvarter hus herrgård
mos, mores m.	sed, plur. karaktär
prudens, prudentes	klok
fovere	värma, omhulda
concilium, concilia n. eng. council, fornsv. warph	ting, rådsförsamling
populus,i m.	folk
communis, is, e	gemensam
crebro	tít och tätt, ofta
invitus, a, um	ovillig
egregius, a, um (ex, grex = hjord)	utmärkt
bellator, bellatores (av bellum)	krigare
unde	varifrån, här: därför (it. dove, sp. dónde = var ?)
potentia, ae f. potens, potentes	makt mäktig
constringere, consringo, -strixi,-strictus 3. eng. constrict	sammansnöra, betvinga

pendere	hänga, bero av
pendel, eng. dependent	
occidentalis av occidens	västlig av väst, Västerland
orientalis av oriens	östlig av öst(er), Österland
confinis, is, e (av finis = slut, gräns)	angränsande
protendere	stäcka sig fram
extendere	utsträcka sig
superstitio, -stitiones f.	vidskepelse
parare	bereda, här: smycka
venerari	dyrka
solium	tron
hinc et deinde	(härifrån och därifrån =) på ömse sidor
significatio	betydelse
aer	luft
tonitrus	åska
fulmen, fulmina n.	blixt
ventus, i m.	vind
imber	regn
gubernare	styra
ministrare	förläna
voluptas, voluptates f.	njutning
largiri	slösaktigt giva
simulacrum	bildstod, skulptur
av similis = lik	
ingere, ingo, inxi, fictus 3.	avbilda, forma, fingera
eng. fiction	
sculpere 3.	mejsla, skulptera
sceptrum, sceptrum n.	spira
factum	gärning
immortalitas, -tates f.	odödlighet
donare / dare	giva
itaque	därför, således
fames f.	hunger
eng. famine =hungersnöd	
fr. faim, sp. hambre = hunger	
imminere	hänga över, hota
libare	offra
nuptiae	bröllop
fr. noces	
sollemnitas, -tates f.	högtidlighet
celebrare	fira
immunitas	skattefrihet, befrielse
induere 3.	ikläda, antaga
sanguis m.	blod
lucus, i m.	lund
caput, capita n.	huvud
mors, mortes f.	död
corpus, corpora n.	kropp
gentiles	hedningar
placare 1.	blidka
eng. placid = lugn, implacable = oförsonlig	

placere 2.
eng. please, fr. plaire

behaga